

Standardy GV

Vývoj, ukázky, zdroje, inspirace

E. Hofmann

Tvorbu školního vzdělávacího programu, který vychází z velmi volně formulovaného Rámcového vzdělávacího programu ZŠ považujeme **za klíčovou dovednost učitelů, která vyjadřuje jejich profesionalitu v oblasti, kterou učí.** Každý školský systém je tendenční a podléhá vlivům vládního managementu. To pro jednotlivé předměty, které jsou na školách vyučovány znamená, že mají pro svůj rozvoj více nebo méně prostoru. O to víc je jen a pouze na učiteli a jeho profesních znalostech, dovednostech a postojích, **co by se v zeměpise mělo vyučovat a hlavně proč!** Aby to bylo ještě obtížnější, musíme mít přítom na vědomí, koho učíme, tedy kdo jsou naši žáci a proč by se měli zeměpisu vůbec učit.

E.H.

Období od roku 1918 - 1989

JEDNOTNÁ ŠKOLA

ALTERNATIVNÍ SMĚRY

Normální učební osnovy

Křivánek, J. 1930

- 6. roč. Domov a jeho přírodní a zeměpisná oblast. Čs. republika se zvláštním zřetelem k rodné zemi. Základy fyzického zeměpisu. Roční pohyb Země, kalendář, čtvero ročních období. 2 h týdně
- 7. roč. Speciální mapa domácího kraje. Evropa. Země jako hvězda. Slunce a Sluneční soustava. 3 h týdně
- 8. roč. Speciální mapa domácího kraje. Jízdní řád. Evropa (pokračování).
- Celkový obraz Evropy. Postavení ČSR, styky národohospodářské a kulturní. Asie, Austrálie s Oceánií. Kraje polární. Patero dílů světa, hvězdy a vesmír. 3 h týdně

PODROBNÉ ROZVRHY UČIVA

PODLE DEFINITIVNÍCH UČEBNÝCH OSNOV

ZPRACOVALI
ZA REDAKCE PED. ODBORU U. S. J. UČ.

M. KUBÍČEK (OBČANSKÁ NAUKA A VYCHOVA), OLDŘ. HORÁK (JAZYK
VYUČOVACÍ, POČTY), B. CEHL (PRVOUKA, ZEMĚPIS), FR. KONČER
(TĚLESNÁ VYCHOVA, DĚJEPIS), INSP. A. VOTAVA (VLASTIVĚDA),
J. SLAVÍK (PŘÍRODOZPYT), TH. VONDRUŠKA (PŘÍRODOPIS), INSP.
FR. ŮLEHLA (KŘESLENÍ, PSANÍ, RUC. PRÁCE CHL.), PROF. R. WUNSCH
(ZPĚV), LUD. MOŽNÁ (RUCNÍ PRÁCE DĚVČÍ S NAUKOU DOMACÍ)

5.

postupný ročník.

0-106159

1934

4113

Nákladem Vydavatelského odboru Ustředního spolku jednot učitelských, Brno, Dvořákova 1.

Vytiskla «Novina» v Brně.

	Podrobné učebné osnovy	Učivo	Hesla a cvičení	Poznámky
Zeměpis	6.—8. postupný ročník: <u>Orientace, Globus.</u>	6.—8. postupný ročník: Příroda, orientace v ní podle světových stran. Obzor, zeměkoule, globus. Poledníky a rovnoběžky, zemské pásy, zeměpisná poloha. Souše, pevniny, útvary půdy, světadily (orientace).		
Dějepis	6. postupný ročník: (Zeměpis.) Člověk pravěký. (Zaměstnání.) 7. postupný ročník: (Zeměpis.) — Nejstarší české dějiny. 8. postupný ročník: (Zeměpis.) Křesťanská kultura v českých zemích.	6. postupný ročník: Způsob života pravěkého člověka: lovec, pastýř, rolník. Nástroje, šaty. 7. postupný ročník: Staré pověsti české podle A. Jiráska. (Podle poměrů výběr.) Život na staročeské vesnici. Svatoplukova veličina. 8. postupný ročník: Šíření křesťanské kultury v českých zemích. Odtržení Slovenska od Moravy.	7. a 8. postupný ročník: V měsících září a října, v nichž není nutno probírat více látky zeměpisné, rozšíří se učivo i na tyto měsíce a prohloubí čtením příhodných spisů.	I. běh na škole 1—6třídni. II. běh na škole 1—6tříd. a I. běh na škole 7třídni. III. běh na škole 1—6tř. a II. běh na škole 7třídni.
Přírodopis	6. postupný ročník: Život na okně. Podzim v zahradě. Polní cestou (morfologie a anatomie rost., úvod do systému). 7. postupný ročník: Život ve stojaté vodě na podzim. V zahrádce, na mezi a na rumišti. 8. postupný ročník: Léčivé rostliny.	6. postupný ročník: Morfologické pojmy na známé pokojové květině (fuchsie, pelargonie). Jakých látek potřebuje lidské tělo. Zelenina (mrkev, celer, petržel, řepa, raj, jablko). Buňka, bunčina. Škůdcové zeleniny. Cibule. Rostliny jednoleté, dvouleté a vytrvalé. Příroda, přírodniny. Rostliny dle vzrůstu. Látky ústrojné a neústrojné. Význačné podzimní rostliny. Kudy proudí živiny do listů. Naše obilí. Moucha, pavouk, žížala, chocholouš, myš, hraboš. 7. postupný ročník: Vodní rostliny, zvrřena (měkkýši, koryši, hmyz, červi, láčkovci, obojživelníci, ryby, vodní ptáci). Typ. zástupci pozorování — zařadit do systému. Kde je drobnohled — řasy a z prvoků trepku. Rostliny složnokvěté, tykvovité, révovité, kopřivovité, křížaté, okoličnaté, mandloňovité, jabloňovité. 8. postupný ročník: Význačné léčivé rostliny nejbližšího okolí. Jak se sbírají a suší. Jedovaté rostliny.	6.—8. postupný ročník: Dáti žactvu hodně příležitosti měřiti a vážiti. Vhodné pokusy a nákresy podle různých příruček i učebnic z měšťan. školy též za nepřímé vyučování. 8. postupný ročník: Pravidelně opakuje se a doplňuje systém a rostliny určují se podle klíče.	

Období po roce 1989

1 S novou nadějí: Situace v oblasti kurikulárních dokumentů pro základní vzdělávání v období od počátku 90. let do vzniku ČR (1989–1992)	14
1.1 Koncepční materiály	14
1.1.1 Budoucnost vzdělání a školství v obnovené demokratické společnosti a ve sjednocující se Evropě (1991)	15
1.1.2 Svoboda ve vzdělávání a česká škola (1991)	17
1.1.3 Program transformace vzdělávací soustavy (1992)	20
1.1.4 Stanovisko NEMES k Programu transformace vzdělávací soustavy (1993)	21
1.2 Legislativa	22
1.2.1 Novela školského zákona č. 171/1990 Sb.	22
1.2.2 Listina základních práv a svobod (1991)	22
1.3 Kurikulární dokumenty	23
1.3.1 Učební osnovy základní školy (1991)	23
1.4 Zhodnocení daného období	24
1.5 Přehled použité literatury – kapitola 1 (motto, úvod)	26
2 Na cestě k alternativním vzdělávacím programům: Situace v oblasti kurikulárních dokumentů pro základní vzdělávání v období před Bílou knihou (1993–1998)	27
2.1 Koncepční dokumenty	27
2.1.1 Hlavní zásady transformace českého školství (1993)	27
2.1.2 Zásady realizace svobody vzdělávání v české škole (1993)	29
2.1.3 Otevřenost, rozmanitost a kvalita – Zásady rozvoje české vzdělávací soustavy (1994)	30
2.1.4 Stručný nástin transformace školství (1994)	32
2.1.5 Návrh transformační školské politiky (1994)	32
2.1.6 Kvalita a odpovědnost (1994)	33
2.2 Legislativa	34
2.2.1 Návrhy změn článků v Ústavě ČR (1995)	34
2.2.2 Novela školského zákona č. 138/1995 Sb.	35
2.3 Kurikulární dokumenty	35
2.3.1 Obecná škola (1993)	35
2.3.2 Občanská škola (1994)	37

Jan Tupý

Tvorba kurikulárních dokumentů v České republice

Historicko-analytický pohled na přípravu kurikulárních dokumentů pro základní vzdělávání v letech 1989–2017

Pedagogický výzkum v teorii a praxi

Cílové standardy a kmenové učivo pro základní vzdělávání – Varianta 0 (1994)

- V září 1994 předložilo MŠMT k diskusi materiál Cílové standardy a kmenové učivo pro základní vzdělávání. Smyslem bylo definovat požadavky, které měl každý vzdělávací program splňovat a podle nichž si měly školy vybírat vhodný vzdělávací program, případně vytvářet vlastní vzdělávací program.
- Standard obsahoval: • charakteristiku pojetí cílového standardu a kmenového učiva; • cílový standard základního vzdělávání (ve formě obecných cílů typu „uvědomuje si význam vzdělávání, má představu o své další životní cestě a o způsobech, jak ji uskutečňovat“); • kmenové učivo pro základní vzdělávání s vymezením učiva pro: Jazykovou oblast (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk), Matematicko-přírodovědnou oblast (Matematika, Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis), Společenskovědní oblast (Občanská výchova, Rodinná výchova, Dějepis), Estetickovýchovnou oblast (Hudební výchova, Výtvarná výchova), Tělovýchovnou oblast, Pracovně technickou oblast.
- **Každý předmět obsahoval vzdělávací cíle a tematické okruhy s výčtem učiva.**

Standardy 1994

- V článku pro Učitelství noviny „Co chceme?“ z května 1994 odhaluje O. Hausenblas problém, který provází vznik standardů i dnes. Ptá se:
- Jsou to opravdu standardy vzdělávání, jak byly nazvány? Jaké standardy to jsou: minimální, optimální, maximální? Standardy vědomostí a dovedností, které mají být do žáka vpraveny, nebo standardy cílové, které musejí být předmětem usilování učitele a jeho programu? Jak vůbec autoři návrhu vnímají prostředí, do něhož svůj návrh míří? Počítali zas jen s některým již vymezeným programem, nebo naplnili smysl standardů: dát společné východisko pro přerostané vzdělávací programy? A jak myslí na žáčka? [...] Myslí autoři na to, že tím, jak formulujeme standardy, také značně ovlivňujeme, jestli učitelé budou vzdělání do dětí „sypat shora“, anebo je povedou, aby si ho dobývaly a osvojovaly? (Hausenblas, 1994, s. 12)

Co je však podstatné a alarmující ke koncipování kurikula v Česku

To vyjadřují níže uvedené poznámky:

- V takhle krátkém čase je jejich stanovení téměř nemožné. Diskuse by měla trvat mnohem déle, aby měly názory čas na vytríbení [...]. Je to záležitost pro odborníky, praxe by měla jen připomínkovat. Už jen dát všechny připomínky dohromady, musí být strašně složité. To není možné stihnout v několika měsících³². (Šteflová, 1994a, 7)
- Od roku 2000 začala na krátkou dobu fungovat Rada pro vzdělávací politiku, ale jen jako závislý poradní orgán ministra E. Zemana. Tato Rada nebyla nikdy plně akční a zanikla během jednoho roku. Na dlouhém dohadování o vzniku „Rady“ a její nefunkčnosti se podepsal další charakteristický rys našeho školství – politizace procesů ve vzdělávání. Původní rada, která neměla mít žádné členy z Parlamentu ČR, obsahovala ve výsledku jak zástupce Poslanecké sněmovny, tak zástupce Senátu, naopak kromě předsedy Rady vysokých škol chybělo původně **zamýšlené zastoupení akademické oblasti a výzkumu**.

Dvoustupňový model kurikula RVP- ŠVP

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha (2001)

Jako hlavní strategické linie vzdělávací politiky byly stanoveny:
1) Realizace celoživotního učení pro všechny, 2) Přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí, 3) Monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání, 4) Podpora vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí, 5) Proměna role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků, 6) Přejít od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování.

Stále stejné nedostatky

- Z hlediska tvorby kurikulárních dokumentů se upozorňovalo na nebezpečí spojování kurikulární reformy pouze s tvorbou RVP a ŠVP a ne s přípravou pedagogických pracovníků, kteří „přebírají odpovědnost za úspěšnou proměnu učícího se prostředí a klimatu školy“.
- Spolupráce s fakultami veřejných vysokých škol vzdělávajících učitele při úpravách učitelských vzdělávacích programů v duchu kurikulární reformy není dosud řešena systémově, jsou navázány kontakty s některými fakultami a katedrami, ale aktivita závisí zejména na jejich jednotlivých pracovnících. (MŠMT, 2007, s. 24)

Další nedotažené dokumenty

STANDARDY

PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Člověk a jeho svět

Zpracováno dle upraveného RVP ZV platného od 1. 9. 2013

Vypracovala skupina pro přípravu standardů vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět ve složení:

doc. PaedDr. Ivana Brtnová Čepičková, Ph.D., Pedagogická fakulta UJEP Ústí nad Labem
Mgr. Lenka Burešová, ZŠ Čeperka
PhDr. Romana Lisnerová, ZŠ Černošice
Mgr. Miloš Novotný, ZŠ Nemyčevy
PaedDr. Miroslava Salavcová, MŠMT
PhDr. Jana Stará, Ph.D., Pedagogická fakulta UK Praha
Mgr. Simona Šedá, NÚV
Mgr. Pavel Škramlík, SSZŠ Litvínov
Mgr. Lucie Václavovská, NIDV
Mgr. Eva Varhulíková, ZŠ Londýnská

STANDARDY

PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Zeměpis (Geografie)

Zpracováno dle upraveného RVP ZV platného od 1. 9. 2013

Vypracovala skupina pro přípravu standardů vzdělávacího oboru Zeměpis (Geografie) ve složení:

Mgr. Pavel Červený, ZŠ a ZČU Plzeň
Mgr. Markéta Fišerová, ZŠ Dr. Miroslava Tyrše, Česká Lípa
RNDr. Josef Herink, NÚV
doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc., ZČU Plzeň
RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D., TUL Liberec

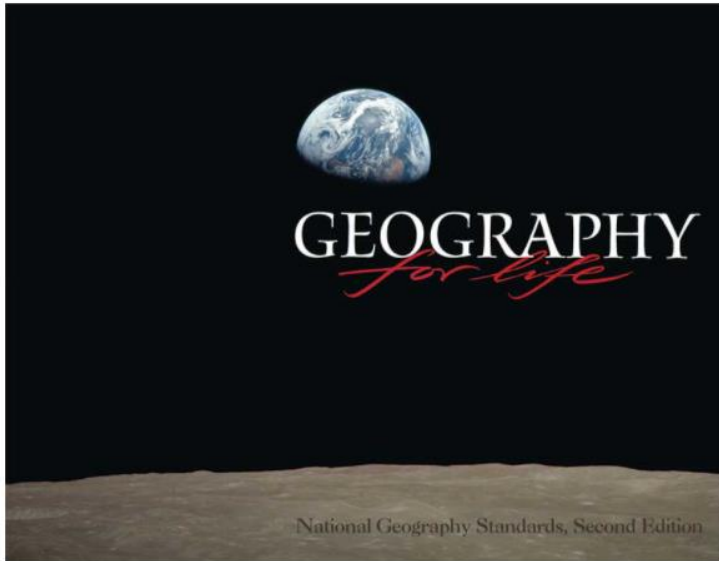
National Geography Standards

“GEOGRAPHY IS FOR LIFE IN EVERY SENSE OF THAT EXPRESSION:
LIFELONG, LIFE-SUSTAINING, AND LIFE-ENHANCING.”

– *Geography For Life: National Geography Standards, Second Edition*

GEOGRAPHY
for life

The National Geography Standards represent the consensus of the geography education community around what students should know and be able to do by the time they graduate from the 12th grade.

The first ever National Geography Standards, “Geography for Life”, were published in 1994 and revised in 2012. While every state has adopted geography curriculum standards based on “Geography for Life”, most students in the United States will not have had enough explicit geography instruction to meet all of these standards unless or until they enroll in an undergraduate program. Curriculum developers, K-12 teachers, and parents can help by increasing their own understanding of the value and power of a geographic education.

Změny geografického vzdělávání ve Francii

Eduard Hofmann

Petra Janků

Úvodem

Je příliš brzy na to, porovnávat systém francouzského školství s ostatními školskými systémy. Tím máme na mysli systém školství v České republice. Všechny uvedené systémy procházejí permanentní reformou už několik let.

Z dalšího srovnávání vynecháváme oblast řízení školství, což by zahrnovalo srovnávání systému řízení školství na úrovni ministerstev, např. MŠMT v ČR a Ministerstvo národního školství, vysokého školství a výzkumu ve Francii.

Faktem zůstává to, že daleko více čerpáme ze srovnávání systému školství anglosaských zemí. Na vině je tomu především jazyková bariéra.

Cíle

- Cílem příspěvku je představit základní pilíře školské reformy ve Francii z hlediska geografického vzdělávání na základní škole.

Proč?

- Zejména proto, že současné pojetí francouzské školské geografie je v mnohém zajímavé a poučné i pro geografické vzdělávání v České republice.

Komu je příspěvek určený

- Především všem, kteří jsou přístupní k inovacím v geografickém vzdělávání.

Kde lze najít základní materiál pro komparaci?

- Janků, P. *Komparace vzdělávacího systému ve Francii a České republice. Diplomová práce, PdF MU, 2014.*
- Nejedná se o vyčerpávající srovnání, ale o základ k dalším, výzkumně zaměřeným studiím. Např. Analýza učebních úloh ve francouzských učebnicích geografie apod.

Představení základních pilířů probíhající školské reformy

1. Společný základ znalostí a dovedností ustanovený v zákoně z 23. června roku 2005 vstupuje v platnost 11. června 2006 vydáním Dekretu o společném základu znalostí a dovedností (*Le décret relatif au socle commun de connaissances et de compétences*). Jedná se o dokument, který vychází z osmi klíčových kompetencí vypracovaných Evropským parlamentem.

Představení základních pilířů probíhající školské reformy

2. Období v letech 2007 – 2010 je bráno jako zkušební. V základních školách společný rámec platí od začátku školního roku 2007 a na nižších středních školách od školního roku 2009. Jeho zavedení nenechalo odborníky, a také veřejnost bez povšimnutí, naopak byl podnětem k rozsáhlým diskusím, přednáškám, schůzím atd. Od školního roku 2009 jsou francouzští žáci testováni z mateřského jazyka a matematiky.

Představení základních pilířů probíhající školské reformy

3. V roce 2013 došlo k zatím poslední změně. Zákon z 8. června 2013 vytvořil nový Společný základ znalostí, dovedností a kulturního přehledu (*Socle commun de connaissances, de compétences et de culture*), ve kterém došlo oproti starší verzi k několika změnám.

Představení základních pilířů probíhající školské reformy

Společný základ znalostí, dovedností a kulturního přehledu je tvořen ze sedmi gramotností:

1. Výuka francouzského jazyka
2. Cizojazyčná gramotnost
3. Matematická, přírodní a technická gramotnost
4. Komunikační a infromatická gramotnost
5. **Humanitní gramotnost (zeměpis, dějepis, občanská výchova)**
6. Sociální a občanská gramotnost
7. Gramotnost v rozvoji individualit a iniciativ žáka

Podklady pro komparaci

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM VÝUKY GEOGRAFIE VE FRANCII NA PŘÍKLADU ZE 6. ROČNÍKU

OBYDLENÁ PLANETA ZEMĚ

I. Moje bydliště: krajina a území (10%)

a) Teoretická východiska

Čtení mapy a objevování území v okolí bydliště (místa, čtvrtě, dopravní sítě).

Okolí bydliště je představeno na více úrovních (regionální, národní a světové).

b) Vybrané příklady

Je doporučeno, aby výuka probíhala i v terénu. Prostřednictvím tohoto učiva se žáci učí manipulovat s geografickými a

kartografickými pomůckami, jako jsou: učebnice, mapy a plány různých území např. čtvrtě nebo města, mapy dopravních sítí, turistická mapy, obrázky, letecké snímky, nejpoužívanější geografické informační systémy.

c) Očekávané výstupy

Žák:

- Lokalizuje okolí svého bydliště v rámci regionu a Francie,
- Francii lokalizuje na různých mapách světa a na glóbu,
- Lokalizuje kontinenty a oceány na různých mapách a družicových snímcích,
- Orientuje se v krajině, k určení místa využívá světových stran a významných geografických bodů,
- Popíše jednotlivé složky místní krajiny,
- Popíše vybranou cestu s použitím základních znalostí o jejich vzdálenostech a časech,
- Vytvoří jednoduchý náčrt pro prezentaci okolí svého bydliště nebo místního území.

ZÁKLAD PRO SROVNÁNÍ OBSAHOVÉ NÁPLNĚ VÝUKY GEOGRAFIE FRANCIE - 6. ročník
OBYDLENÁ PLANETA ZEMĚ

I. Moje bydliště: krajina a území (10%)

II. Kde žijí lidé na Zemi? (20%)

III. Život ve městě

IV. Život na venkově

V. Život na pobřeží

VI. Život v místech s nepříznivými podmínkami (15%)

VII. Výběr tématu na učiteli.

Čas a výběr tématu je na učiteli a je určený k tomu, aby učitelé rozvinuli některé ze studovaných

témat v ročníku nebo řešili otázky spojené s aktuálním děním ve světě.

**ZÁKLAD PRO
SROVNÁNÍ
OBSAHOVÉ
NÁPLNĚ
VÝUKY
GEOGRAFIE
FRANCIE - 7.
ročník**

LIDSTVO A TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ

I. Principy trvale udržitelného rozvoje (25%)

Dynamika obyvatelstva a trvale udržitelný rozvoj

II. Nerovnoměrný vývoj života ve světě (35%)

Rozdílné environmentální hazardy ve světě

Chudoba ve světě

III. Nerovnoměrné rozmístění zdrojů ve světě (35%)

Potravinové zabezpečení ve světě

Přístup k vodním zdrojům

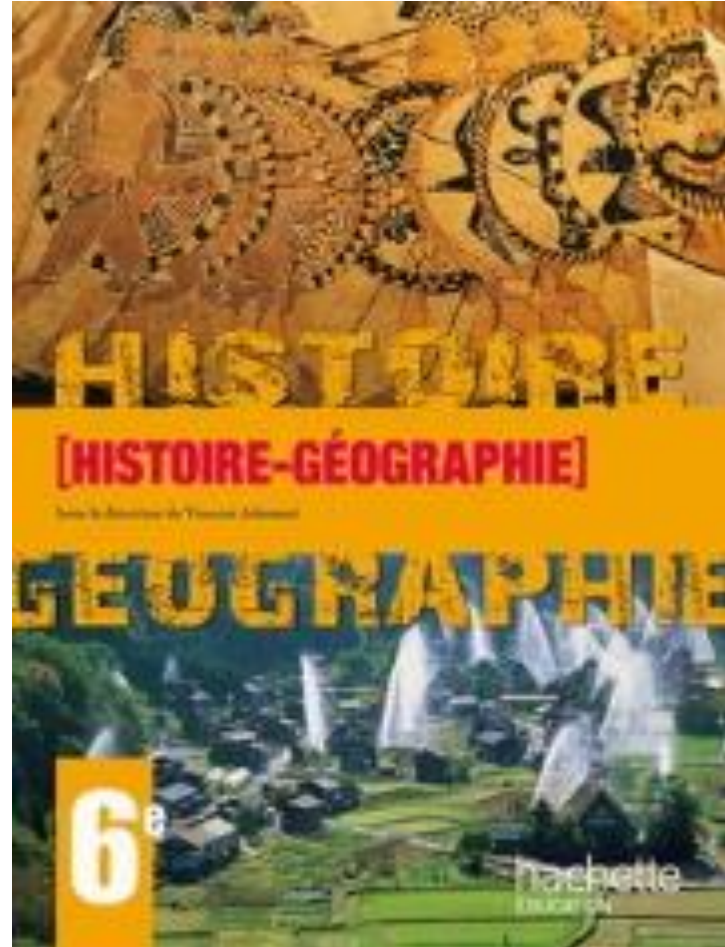
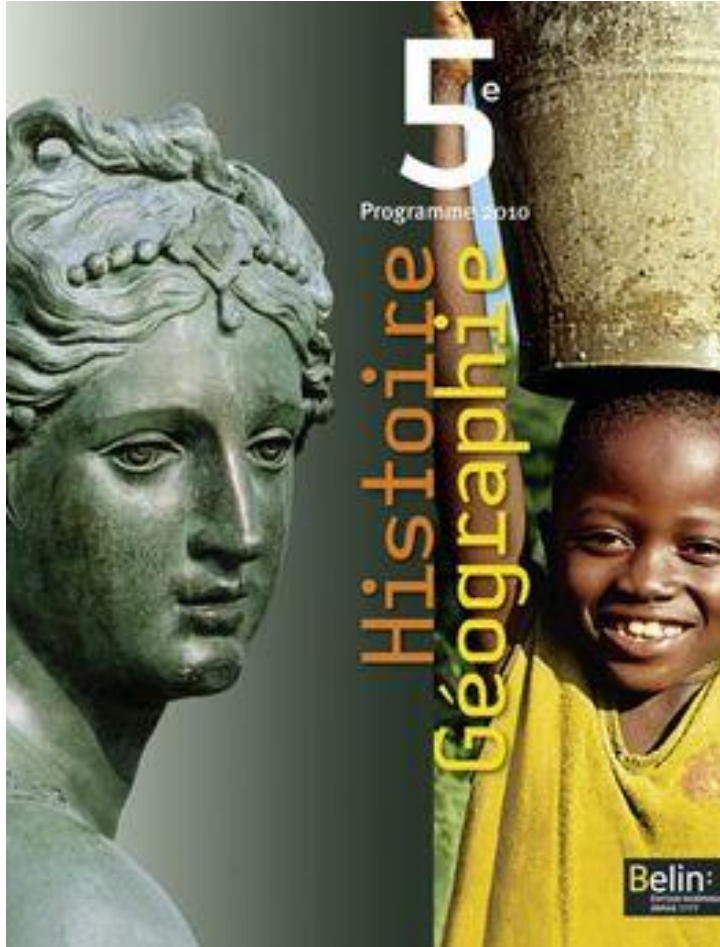
Využívání a dělení oceánů a jejich zdrojů

Atmosféra

Rozmístění a distribuce energetických zdrojů

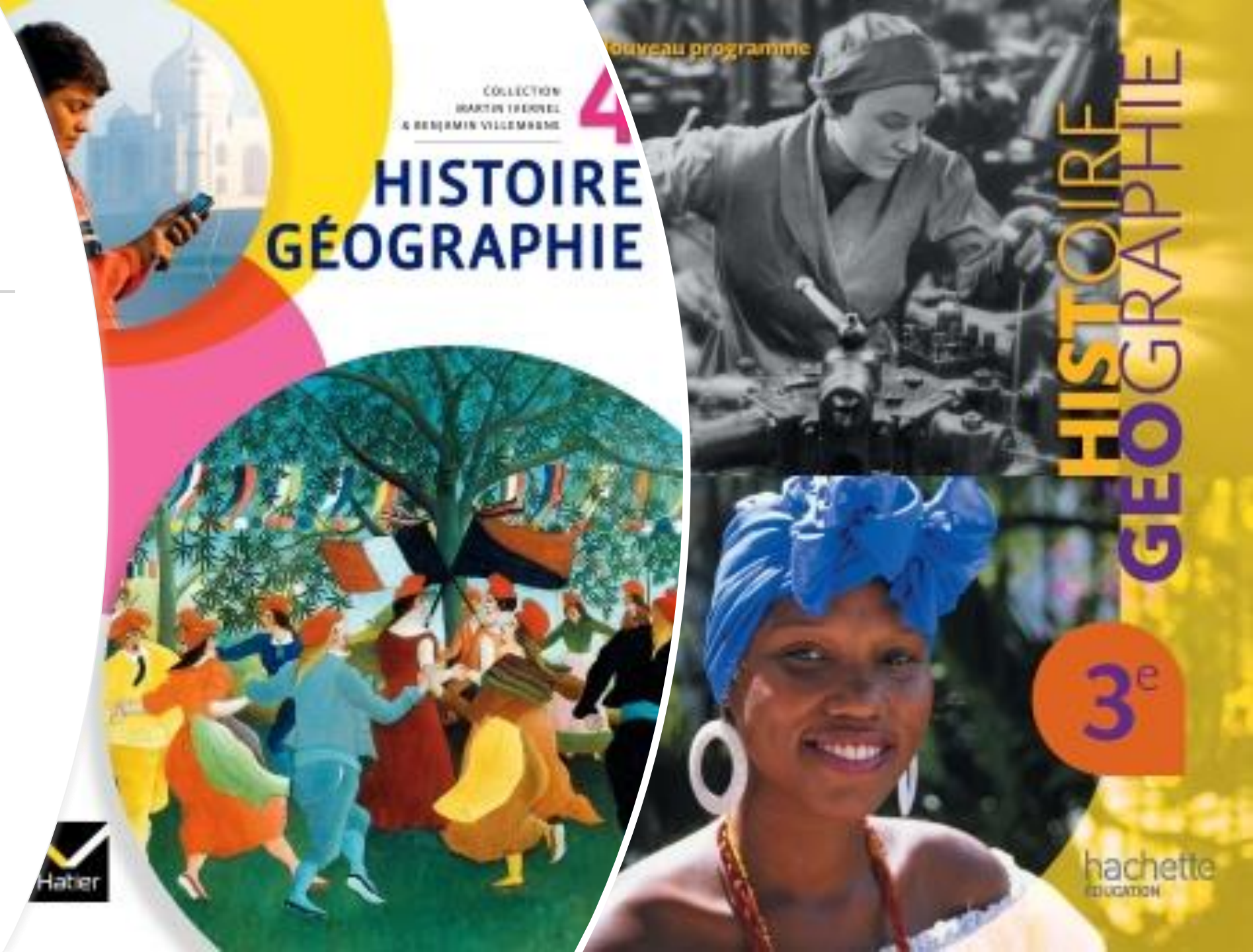
IV. Výběr tématu na učiteli (5%)

- Francouzské učebnice geografie

- Francouzské učebnice geografie

Découvrir votre manuel (2)

> Pages communes à l'histoire et à la géographie

Ouverture de chapitre

úvod

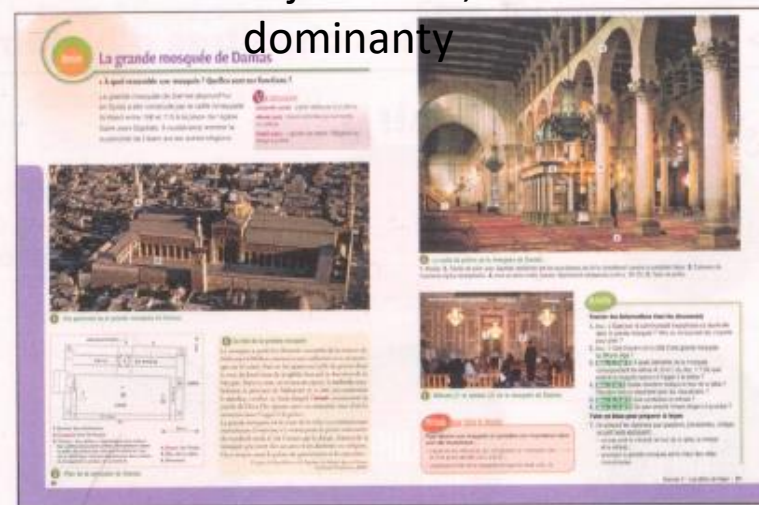

Obrazové a kartografické ilustrace uvádějící problematiku tématu

Vždy je uvedena časová osa

Dossier

Zajímavosti,
dominanty

Obsah a členění tématu—text, obrázky, slovníček, úlohy

Úlohy vedou studenty o tématu přemýšlet a vytvořit si k němu samostatně poznámky

Obsahuje i slovníček pojmů, které se k danému tématu vztahují

> Pages spécifiques à l'histoire

Entrée par le récit et Récit Vstupní příběh

Shrnuje události a jejich významné osobnosti

Umožňuje žákovi zformulovat vlastní názory v psaném či mluveném projevu.

Součástí je zpravidla slovníček pojmů, které se k danému tématu vztahují

Entrée par l'histoire des arts et Histoire des arts

Ve zpracování tématu jsou představeny významné architektonické památky nebo umělecká díla dané doby.

Studenti jsou vedeni k tomu, aby tato díla dokázali popsat a zařadit je do uměleckého směru dané epochy.

Slovníček pojmů se vztahuje k probraným dějinám umění.

Lekce historie a lekce zeměpisu

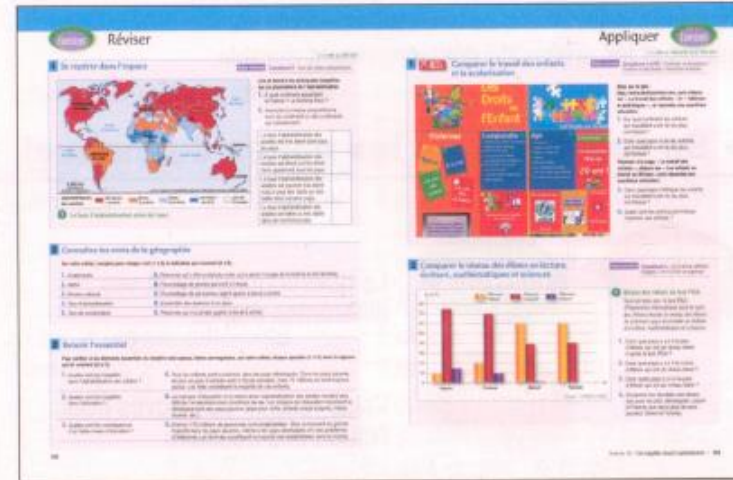
Syntéza základních vědomostí k tématu kapitoly.

Jednotlivé dokumenty jsou jednotlivě představeny a dány do souvislosti.

Opět slovníček.

Žáci jsou vedeni úlohami k sestavení závěrů a základních myšlenek kapitoly.

Cvičení

Úkoly vedou ke znalostem k porozumění a následné aplikaci získaných znalostí.

První stránka obsahuje cvičení na ověření znalostí z časového a prostorového hlediska,

Opakuje pojmy ze slovníčků a shrnuje závěry z předchozích kapitol.

Další stránky zahrnují aplikační cvičení na společný základ

Cvič. z historie se zaměřuje na dějiny umění.

> Pages spécifiques à la géographie

Případová studie

Le Mont-Saint-Michel, enjeu de tourisme durable

Le Mont-Saint-Michel est un site classé au patrimoine mondial de l'UNESCO. C'est un lieu de pèlerinage et de tourisme très fréquenté. L'enjeu est de concilier le développement touristique et la préservation de ce site unique.

1. Le Mont-Saint-Michel, un site unique

Le Mont-Saint-Michel est une île rochersse au large de la côte normande. Elle est célèbre pour son abbaye et son architecture médiévale. Le site est inscrit au patrimoine mondial de l'UNESCO depuis 1986.

2. Les enjeux de la préservation

Le Mont-Saint-Michel est confronté à de nombreux défis de préservation. L'érosion des rochers, l'élévation du niveau de la mer et l'impact du tourisme sont les principales menaces. Des travaux de restauration ont été réalisés pour protéger le site.

3. Le tourisme durable

Le tourisme durable est une approche qui vise à concilier le développement économique, la préservation de l'environnement et le bien-être des communautés locales. Le Mont-Saint-Michel doit adopter cette approche pour assurer sa pérennité.

4. Les actions à mener

Plusieurs actions sont nécessaires pour garantir la durabilité du Mont-Saint-Michel. Il s'agit de limiter le nombre de visiteurs, de promouvoir des pratiques touristiques responsables et de continuer les travaux de préservation.

Příp. studie dovoluje žákovi osvojit vybrané téma ve vybrané lokalitě (měřítku).
Žáci jsou vedeni úlohami k sestavení vlastních závěrů a základních myšlenek.

Příklad

Alphabétisation et accès à l'éducation en France et au Burkina Faso

2. L'accès à l'éducation en France et au Burkina Faso

Quelle est la situation de l'accès à l'éducation en France et au Burkina Faso ?

La France dispose d'un système éducatif très développé, avec un accès universel à l'éducation. Le Burkina Faso, en revanche, fait face à de nombreux défis, notamment en matière d'accès à l'éducation et de qualité de l'enseignement.

3. Les données

Le tableau ci-dessous présente les données relatives à l'accès à l'éducation en France et au Burkina Faso.

Indicateur	France	Burkina Faso
Taux de littératie adulte	99,9%	40,5%
Taux de scolarisation primaire	100%	95,5%
Taux de scolarisation secondaire	100%	75,5%
Taux de scolarisation tertiaire	100%	15,5%

4. Les conclusions

Il est évident que le Burkina Faso a besoin d'un soutien international pour améliorer son système éducatif. Les actions à mener sont nombreuses et urgentes.

Příklad obsahuje popis a srovnání situací, které ilustrují dílčí témata kapitoly tématu.

Je to progresivní metoda, která umožňuje tvořit závěry k případové studii.

Ukázka úvodní kapitoly z francouzské učebnice zeměpisu (Zdroj: Histoire, Géographie, Hachette 2012)

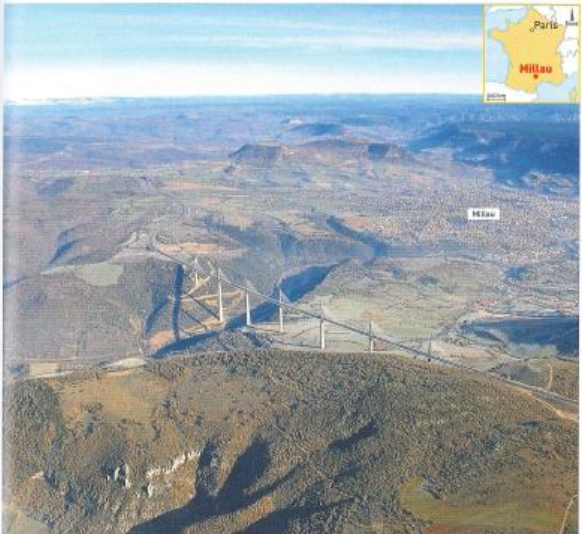
Chapitre 18 **L'organisation du territoire français**

• Quels sont les principaux contrastes territoriaux en France ?
• Quelles sont les politiques menées pour améliorer l'organisation du territoire ?

Chiffres clés	
Les contrastes territoriaux:	Le poids de la région parisienne
• 3 régions concentrent 40 % du PIB : Île-de-France, Rhône-Alpes et Provence-Alpes-Côte d'Azur	• 25,6 % du PIB français
• 701 zones urbaines sensibles en France	• 1 ^{er} bassin d'emploi européen
	• 2 ^e zone mondiale d'implantation des 500 plus grandes entreprises internationales
	• Paris : 1 ^{re} destination touristique mondiale

1 Le quartier d'affaires de la Défense, dans l'agglomération parisienne. Au second plan, on distingue le centre de Paris.
A : Grande Arche, B : Arc de triomphe de l'Étoile, C : Musée du Louvre, D : Notre Dame-de-Paris.
1. Citez des monuments et des bâtiments qui montrent l'influence nationale et mondiale de Paris.

2 Le viaduc de Millau. Il permet de relier Paris à Montpellier par l'autoroute A75, à travers le Massif central.
1. Décrivez la photographie et expliquez dans quel type d'espace se situe le viaduc.
2. Quelle difficulté le viaduc permet-il de résoudre ?

Žáci jsou vedeni k samostatnému uvažování a velmi často se setkáváme s úkolem popsat dva protikladné obrázky. U tohoto tématu popisují rozdíly v městské aglomeraci a na venkově.

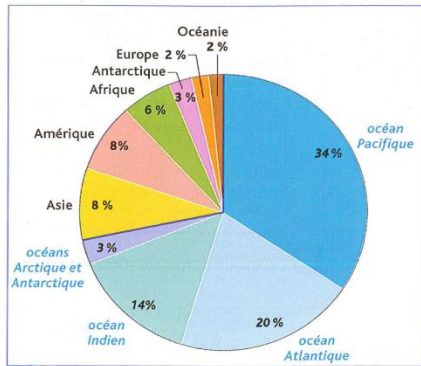
Francouzské učebnice geografie

- Učebnice z nakladatelství Hachete jsou velice dobře graficky vybavené. Obsahují především celou škálu nonverbálních prvků, ke kterým jsou vytvářeny učební úlohy. Plní tak i funkci pracovního sešitu.
- Zastánci nových učebnic se především snaží o to, aby se z geografie, jako popisného předmětu stal dynamický předmět, který žákům umožní lépe pochopit aktuální dění dnešního světa (Roumégous, 2002).

DOSSIER Océans et continents

Les **océans** et les **mers** recouvrent environ 71 % de la superficie du globe, d'où le nom de « planète bleue » donné à la Terre. Les **continents** représentent un peu plus de 29 % de la surface du globe.

1 La répartition des océans et des continents à la surface de la Terre.

2 L'isthme de Panamá.

3 Le détroit de Gibraltar.

4 Les océans et les continents.

Vocabulaire

continent (un) : immense étendue de terres entourée par des océans et des mers.

détroit (un) : passage maritime étroit situé entre deux terres.

isthme (un) : passage terrestre étroit situé entre deux mers.

mer (une) : étendue d'eau salée plus petite qu'un océan.

océan (un) : immense étendue d'eau salée.

Questions

Trouver des informations dans des documents

1. **Doc. 1** Pourquoi appelle-t-on la Terre, la « planète bleue » ?
2. **Doc. 1** Quel est le nom du plus grand océan ?
3. **Doc. 2** Quels océans l'isthme de Panamá sépare-t-il ?
4. **Doc. 3** Quels continents sépare le détroit de Gibraltar ?
5. **Doc. 4** Quel détroit sépare l'Asie et l'Amérique ?

Mettre en relation des documents

6. **Doc. 1 et 3** Quel pourcentage de la surface totale de la Terre représentent les continents ?

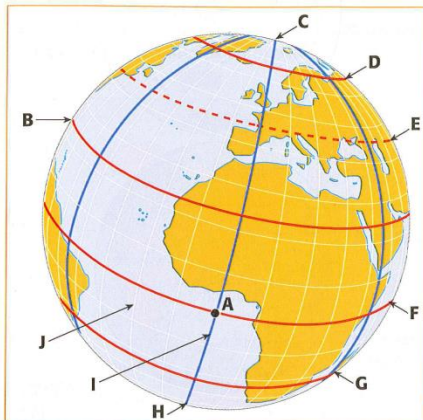
Compléter un tableau

7. Recopiez le tableau ci-dessous et complétez-le.

Pour aller de...	Vers...	Passage le plus court
Europe	Afrique	Détroit de
Afrique	Isthme de
.....	Amérique du Nord	Détroit de
Amérique du Nord	Isthme de

Réviser

1 Se repérer dans l'espace

- À quels repères géographiques correspondent les lettres : B ; C ; D ; E ; F ; G ; H ; I ; J ?
Aidez-vous de la liste suivante :
 - l'équateur ;
 - le 45° parallèle Nord ;
 - le cercle polaire arctique ;
 - le méridien de Greenwich ;
 - le pôle Nord ;
 - le pôle Sud ;
 - le tropique Nord (du Cancer) ;
 - le tropique Sud (du Capricorne) ;
 - un méridien.
- Donnez les coordonnées géographiques du point A.

Doc. 1 Le quadrillage du globe terrestre.

2 Connaître les mots de la géographie

Sur votre cahier, recopiez pour chaque mot (1 à 5) la définition qui convient (A à E).

1. Échelle	A. Cercle imaginaire parallèle à l'équateur.
2. Latitude	B. Rapport entre une distance mesurée sur la carte et la distance correspondante mesurée sur le terrain.
3. Longitude	C. Distance d'un lieu par rapport au méridien 0 degré.
4. Méridien	D. Distance d'un lieu par rapport à l'équateur. Elle se calcule en degrés.
5. Parallèle	E. Demi-cercle imaginaire reliant les pôles.

3 Retenir l'essentiel

Pour vérifier si les éléments essentiels du chapitre sont connus, faites correspondre, sur votre cahier, chaque question (1 à 3) avec la réponse qui lui convient (A à C).

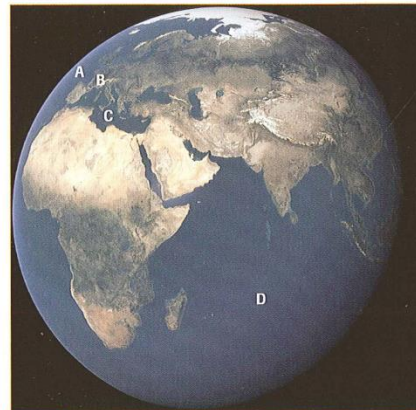
1. Comment connaît-on la position d'un lieu sur la Terre ?	A. Les océans représentent environ 71 % de la surface de la Terre alors que les continents ne recouvrent que 29 % de la surface du globe.
2. D'où vient le nom de « planète bleue » donné à la Terre ?	B. On se sert d'une carte dont l'échelle indique le niveau de réduction par rapport à la réalité. Il existe des petites échelles et des grandes échelles.
3. Comment représente-t-on un espace sur une surface plane ?	C. On se sert de ses coordonnées géographiques, c'est-à-dire de sa latitude et de sa longitude.

Appliquer

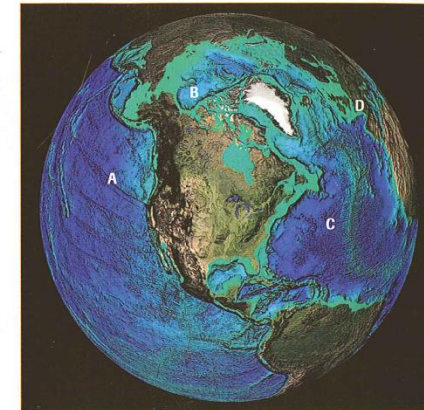
1 Identifier des lieux sur un globe

voir p. 204-205 et p. 208-209

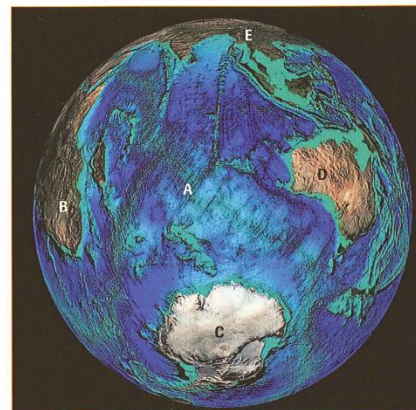
Socle commun : connaître les grands ensembles physiques (océans, continents).

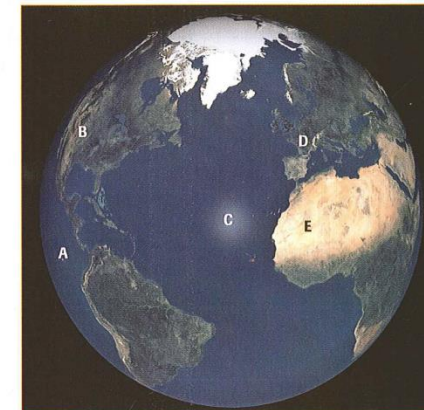
Doc. 1

Doc. 2

Doc. 3

Doc. 4

- Doc. 1 À quoi correspondent les lettres A, B, C et D ?
Aidez-vous de la liste suivante : France ; mer Méditerranée ; océan Atlantique ; océan Indien.
- Doc. 2 À quoi correspondent les lettres A, B, C et D ?
Aidez-vous de la liste suivante : France ; océan Atlantique ; océan Glacial Arctique ; océan Pacifique.

- Doc. 3 À quoi correspondent les lettres A, B, C, D et E ?
Aidez-vous de la liste suivante : Afrique ; Antarctique ; Asie ; Australie ; océan Indien.
- Doc. 4 À quoi correspondent les lettres A, B, C, D et E ?
Aidez-vous de la liste suivante : Afrique ; Amérique ; France ; océan Atlantique ; océan Pacifique.

Využití map, obrázků, textu a učebních úloh ostře kontrastuje s podobným tématem v učebnici od nakladatelství Fraus.

Co víš ze 6. ročníku o vzniku kontinentů?

Které informace ze světa potvrzují, že pohyb litosférických desek stále probíhá? Čeho se týkají? Uveď příklady.

Slova kontinent a světadíl jsou ve spisovné češtině synonyma.

Z hlediska zeměpisného jde o odborné názvy různého významu.

Kontinenty:
Afrika
Amerika
Antarktida
Austrálie
Eurasie

Například Eurasii chápeme jako kontinent a Evropu a Asii jako světadily. Uvažuj: Je Afrika kontinent, nebo světadíl?

JAK JE SVĚT ROZDĚLEN

V šesté třídě jsme se zabývali tzv. obecným zeměpisem, základními složkami zeměpisného prostředí. Objektom našeho poznávání byla celá planeta Země, její přírodní podmínky, příroda, obyvatelé a jejich činnost.

V tomto školním roce se budeme zabývat zeměpisem oblastním (regionálním). Zaměříme se na poznávání oblastí (regionů), na které je svět rozdělen.

Svět je možné dělit z mnoha hledisek a různými způsoby. V podstatě jde vždy o vymezení hranic v zeměpisném prostředí Země. Podívejme se nyní na různá rozdělení. Díky nim se můžeme přesunout na jednotlivé kontinenty, do jejich oblastí, států a jejich menších samosprávných celků, v České republice pak až do okresu, ve kterém leží naše obec.

Planeta Země

Pevniny a oceány

Kdybychom se k Zemi blížili z vesmíru, zjistili bychom, že její rozdělení je na první pohled velmi nápadné. Dobře rozeznatelné jsou pevniny a oceány. Vzhledem k tomu, že z určitého pohledu vidíme jen jednu polokouli Země, bylo by důležité i to, odkud bychom přilétali.

Výšeový graf podílu souše a oceánu na Zemi v %

pevnina
voda

Jak už víte ze 6. třídy, z celkové plochy naší planety zaujímá největší část **světový oceán**. Zabírá přes dvě třetiny rozlohy povrchu Země. Na **pevninu** tak připadá asi jedna třetina. Kdybychom se k Zemi přiblížili ještě více, bude nápadné rozdělení pevniny na **kontinenty** a dělení mořského prostoru na **oceány**. Obecně se uvádí, že kontinentů je pět a oceány jsou čtyři. Z hlediska historického a kulturního vývoje lidstva rozlišujeme sedm světadílů.

Rozlohy světadílů v mil. km²

Bylo vždy rozmístění kontinentů na Zemi stejné jako dnes? Zdůvodněte své tvrzení.

Uveďte názvy všech kontinentů v pořadí od největšího k nejmenšímu. Na které polokouli jednotlivé kontinenty leží? Na kolik světadílů dělíme pevninu? Vymenujte je.

JAK JE SVĚT ROZDĚLEN

Světový oceán se dělí na čtyři části: Tichý, Atlantský, Indický a Severní ledový (Arktický) oceán. Okrajové části oceánů se nazývají **moře**. Takovým mořím, která jsou volně přístupná z oceánu, říkáme **okrajová** (např. Arabské moře). Moře, která od oceánu odcházejí průlivy a jsou obklopena pevninou, označujeme jako **moře vnitřní** (např. Černé moře).

Rozlohy oceánů v mil. km²

1. Vypočítejte a uveďte ve zlomku, jak velkou část z celkové rozlohy pevniny zaujímá Asie.
2. Vypočítejte a uveďte ve zlomku, jakou část z celkové rozlohy světového oceánu zaujímá Atlantský oceán.

Nadě kosmická loď se blíží stále více k zemskému povrchu, ale kromě ostrovů a poloostrovů už další dělení není tak zřetelné. Hranici snad mohou připomínat horské hřbety a vodní toky, avšak z hlediska přírodních poměrů hranici v pravém slova smyslu nejsou.

Určitě jste již slyšeli takové pojmy jako Blízký východ, Sibiř, Polynésie nebo Středomoří. Jsou to názvy částí světadílů či oceánů – regionů, které mají něco společného, například polohu, přírodní podmínky, vlastní historický vývoj apod.

Které evropské státy patří do oblasti Středomoří? Co mají státy této oblasti Evropy společného? Pracujte s atlasem.

Shrnutí

Již z vesmíru je patrné rozdělení povrchu Země na oceány a pevniny (kontinenty). Světový oceán tvoří čtyři oceány: Tichý, Atlantský, Indický a Severní ledový. Na pevnině se rozkládá sedm světadílů: Asie, Severní Amerika, Jižní Amerika, Afrika, Evropa, Antarktida a Austrálie a Oceánie. Ty lze podle různých hledisek dále dělit.

Otázky a úkoly

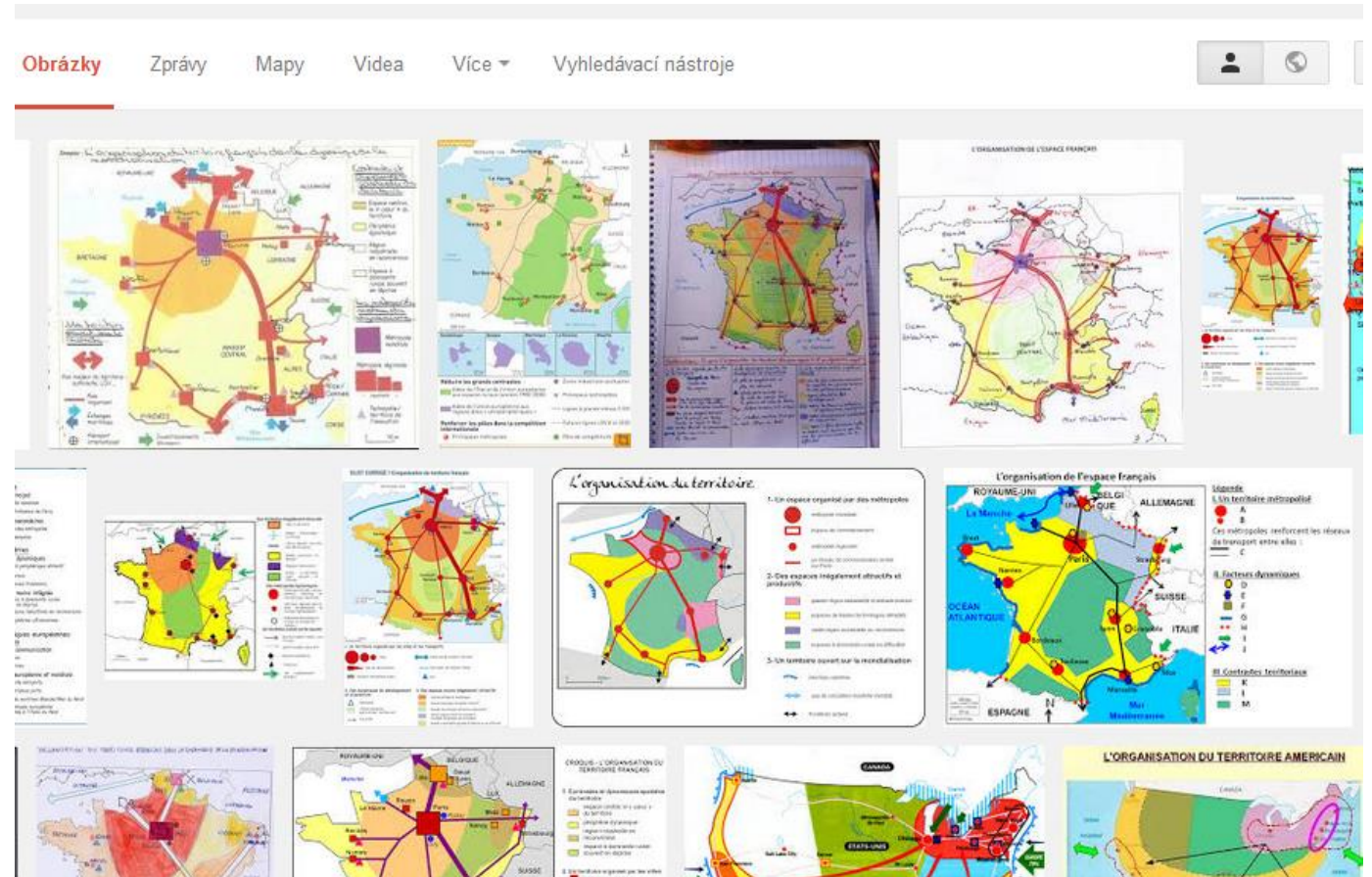
1. Prohlédněte si družicový snímek planety Země u motivačního textu na str. 10. Které světadily a které oceány vidíte?
2. Porovnejte celkovou rozlohu pevniny a světového oceánu. Pokuste se znázornit zjištěné údaje pomocí výšečového grafu (viz str. 10).

Počet oceánů není pevně stanoven. Někteří zeměpisci uvádějí jako pátý oceán Jižní oceán.

Jak využívali lidé v dávných dobách tvary zemského povrchu k vymezení území, na kterém žili?

CROCQUIZ –
náčrtníky ukazují
cestu, jak pracovat s
mapovými podklady
vzhledem k
prostorovým
vazbám. Mohou být
v papírové podobě
nebo v elektronické
podobě.

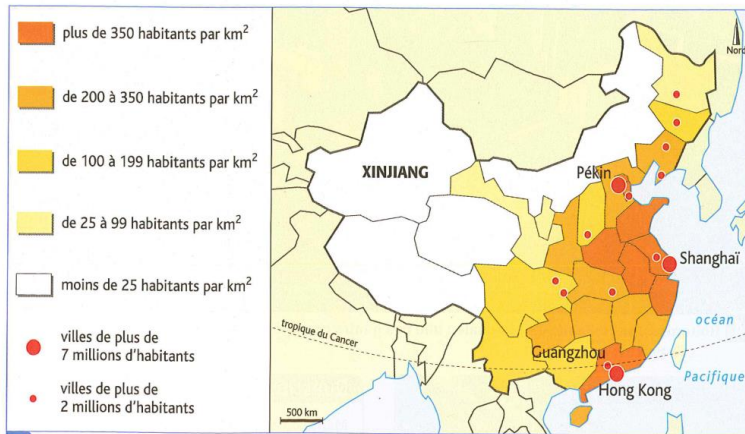
- Minimum textu maximum podkladů pro přemýšlení a práci podporované vizuálními prvky.

Les contrastes du peuplement en Chine

La Chine est le pays le plus peuplé du monde (1,3 milliard d'habitants). La répartition de la population est très inégale sur son territoire, et l'exode rural ne fait qu'augmenter ces inégalités.

Vocabulaire
exode rural (un) : départ massif des habitants des campagnes vers les villes.

1 Les densités de population en Chine.

2 L'exode rural

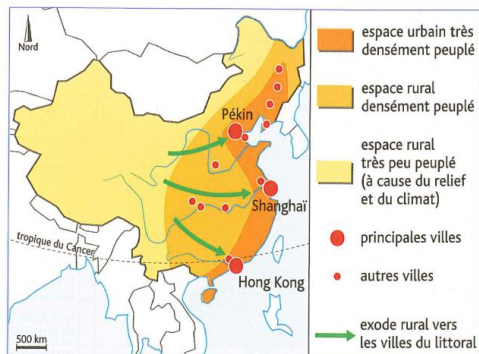
Depuis le milieu des années 1990, mon père se plaignait régulièrement de notre pauvreté.

Finalement, nous sommes partis, mon père et moi, ainsi qu'une vingtaine d'autres personnes des villages proches du nôtre.

Dans les villages, la terre ne pouvait plus nous nourrir.

Partir pour Shanghai, c'était espérer trouver un travail, et aussi un salaire que l'on enverrait aux femmes et aux enfants restés au village.

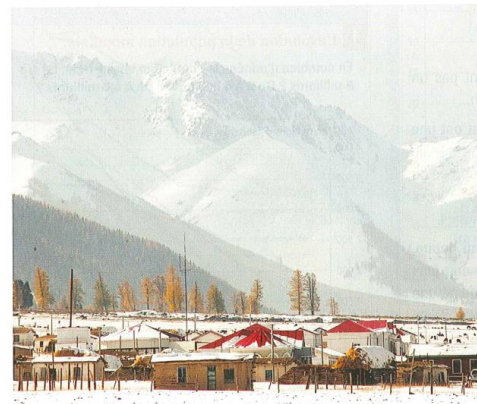
D'après S. Fièvre, *La Promesse de Shanghai*, 2006.

3 Le peuplement de la Chine et son évolution.

4 La ville de Shanghai.

5 Un village du Xinjiang.

Questions

Mettre en relation les documents

1. **Doc. 1, 4 et 5** Quelles sont les densités de population des lieux photographiés ?
2. **Doc. 2 et 4** Citez la phrase du texte qui donne la raison du départ pour Shanghai.
3. **Doc. 2 et 3** Comment l'exode rural est-il montré sur la carte ?

Rédiger

4. Rédigez un petit texte qui explique :
 - dans quel espace se concentre surtout la population chinoise ;
 - pourquoi cet espace accueille toujours plus de personnes.

- Život v oblastech se ztíženými životními podmínkami

Obr. 4: Ukázka úvodní části kapitoly z francouzské učebnice zeměpisu

Zdroj: Učebnice Histoire-géographie 6e, Hachette, 2009

K obou obrázkům se na úvod vztahuje série otázek, na které mají žáci odpovědět – mají popsat krajinu, která je na fotce vyobrazená, vysvětlit proč je v této krajině složité žít, vysvětlit, jak se lidé přizpůsobují na život v nepříznivých podmínkách krajiny a popsat jakým způsobem se přemísťují z místa na místo a proč.

L'archipel des Maldives s'étend sur 870 km du nord au sud. Il compte des atolls de très faible altitude. Ils attirent les visiteurs par leur climat et leur architecture traditionnelle.

UKÁZKA Č. 1

UKÁZKA Č. 2

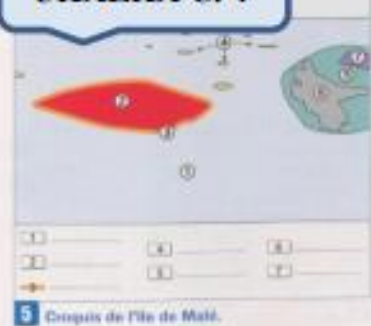

UKÁZKA Č. 3

Le développement climatique
 Du fait du réchauffement climatique, Malé a vu le niveau de la mer s'élever de 25 centimètres en 2004. Ce phénomène a entraîné des dommages à la mer. Face à la montée du niveau de l'eau due au réchauffement de la planète et à l'érosion des côtes, les Maldiviens ont construit une solution à long terme. Une grande île artificielle a été créée. Elle est entourée d'un mur de protection contre l'érosion. Elle est reliée à Malé, la capitale, par un pont.

Slovníček pojmů
 atoll (atoll) - barrière de corail entourant un lagon.
 érosion (érosion) - usure du relief par la mer, les courants d'eau ou le vent.
 lagon (lagoon) - petit lac salé au milieu d'un atoll et communiquant avec la mer.

UKÁZKA Č. 4

Otázky a úkoly

Rechercher des informations dans un document
 1. Doc. 1. Comment s'appelle la principale île habitée ?
 2. Doc. 2. Comment l'île est-elle approvisionnée en eau douce ? À quel est l'eau douce ?
Maîtriser son utilisation des documents
 3. Doc. 3 et 4. Quels dangers la mer fait-elle peser sur les Maldives ? Comment les habitants s'en protègent-ils ?
Compléter un croquis
 4. Doc. 4 et 5. Répondez le légende du doc. 5. Colorez les rectangles (1 à 5) avec la bonne couleur et complétez le texte manquant. Ajoutez-vous du doc. 4 et des éléments supplémentaires : atoll, digue de protection, île artificielle de Malé, le développement touristique de Malé, île, lagon, atoll, îlot.

Obr. 5: Ukázka případové studie z francouzské učebnice zeměpisu

Zdroj: Učebnice Histoire-géographie 6e, Hachette, 2009

Shrnutí podstatných informací v kapitole

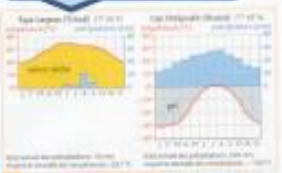
fortes contraintes

Klimadiagramy

A Déserts froids et déserts chauds
 1. Les déserts froids sont très contraignants. Les données de précipitation y sont les plus faibles de la planète (voir p. 2). Le froid ne permet pas à la végétation de pousser et empêche l'agriculture. Au contraire, la glace rend difficile les déplacements. Les populations sont regroupées dans des villages isolés et vivent de la pêche et de la chasse (voir chapitre p. 201-202).
 2. Les déserts chauds se caractérisent par l'absence de neige et des températures très élevées le jour. Ils proposent des paysages d'ergs et de regs. La population, peu nomade, se concentre dans les oasis, souvent situées le long des oueds (voir chapitre p. 204-205).
 3. Dans les déserts froids et chauds, l'exploitation de gisements d'hydrocarbures favorise la mise en valeur de certaines espaces pourtant vides (voir p. 2).

B Les hautes montagnes
 1. Les hautes montagnes se situent principalement en Amérique et en Europe (voir p. 2). Elles se caractérisent par des altitudes élevées et des versants abrupts creusés par de profondes vallées. La pente, le manque d'oxygène, les difficultés de circulation rendent les montagnes peu favorables à l'installation des hommes.
 2. Toutefois, de mieux en mieux, on a su tirer parti de l'altitude (voir p. 2). Les hommes ont su adapter et développer une agriculture en terrasses (voir p. 2) ou le tourisme (voir chapitre p. 207-208).

C Les îles
 1. Les îles sont des écosystèmes de forte biodiversité. Elles sont menacées par les risques naturels (ouragans, cyclones), l'érosion de leurs sols et l'érosion (voir p. 2).
 2. Les îles ont pourtant des densités de population souvent élevées (voir chapitre p. 201). Mais plus sont fragiles par l'homme qui exploite trop leurs ressources ou qui développe le tourisme (voir chapitre p. 204-205).

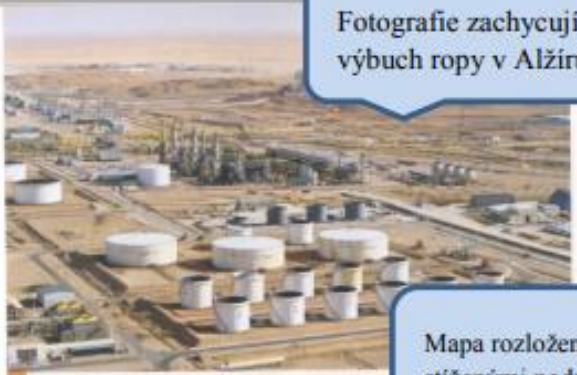

1. Où se situe le climat désertique chaud et un autre froid (Espagne)?
2. Quelles sont les principales contraintes du climat froid? Du climat désertique chaud?
3. Où se situe l'impact de ces deux climats est le plus contraignant pour l'homme? Justifiez votre réponse.

Milieu	Région	Densité de population (hab./km²)
Zone froide	Zone Arctique (pôle Nord)	0
	Géorgie (pôle Nord)	0,05
Zone chaude et aride	Mali (Sahel)	3
	Arabie Saoudite (pôle d'ouest)	10
Zone de montagnes et hautes montagnes	Pérou (Andes, Amérique du Sud)	21
	Indonésie (Sulawesi)	40
Îles et archipels	Nouvelle-Zélande (pôle Pacifique)	10
	Indonésie (Java, Indonésie)	1 100

2. Commentez ces données et décrivez les populations.

Fotografie zachycující výbuch ropy v Alžír

4. Une exploitation de pétrole près de Hassi Messaoud dans le Sahara.

Mapa rozložení oblasti se stíženými podmínkami pro život

4. Quels déserts par des régions?
 Les responsables du Programme alimentaire mondial (PAM) ont lancé un appel à l'aide des nations – au vu de l'état de l'agriculture pour aider l'Algérie.
 Le pays a été durement touché depuis le mois d'août 2008, par le passage incessant des cyclones et tempêtes tropicales qui ont tué 500 personnes et détruit des milliers de maisons. Plus de 40 % des récoltes ont été détruites. La ville de Constantine est la plus touchée par les inondations. Ses habitants continuent ces derniers jours à recevoir les aides de base avec la sécurité de leur vie.
 Sur place, l'agriculture est en crise et se réveille par des problèmes sociaux – Plus de 200 000 personnes souffrent de faim, a indiqué le PAM.
 (Source: Le Monde, 11 août 2009)

5. Les milieux désertiques et leurs menaces.
 1. Par quelles lignes imaginaires les déserts chauds et secs sont-ils délimités?
 2. Indiquez où se situent les déserts froids en utilisant les représentations : pôle Nord / pôle Sud / cercle polaire arctique / cercle polaire antarctique.

obr. 6: Ukázka shrnutí základních informací z francouzské učebnice zeměpisu zdroj : Učebnice Histoire-géographie 6e, Hachette, 2009

Jednotlivé úlohy vedou žáky k pochopení problematiky a také k formulaci vlastních závěrů a základních myšlenek kapitoly.

Réviser

1 Repérer les grands climats et les grands reliefs

Sur votre cahier, indiquez des lieux dans l'espace.

- Toutes correspondances aux chiffres entre les 1 à 4 la carte des chaînes de montagnes, cordons des Andes, montagnes Rocheuses, Alpes, Himalaya.
- Toutes correspondances aux lettres A à G les climats suivants : climat de forêt, climat tempéré, climat chaud très sec, climat désertique jusqu'à correspondre à plusieurs climats.
- À quel type de climat correspondent les zones colorées en jaune et en violet sur la carte ?
- Donnez le nom des climats correspondant aux lettres A, B, C, D, E.

2 Connaître les mots de la géographie

Sur votre cahier, écrivez pour chaque mot (1 à 4) la définition qui convient (A à D).

1. Baie	A. Mouve de l'eau par le vent, les vagues (dans les baies).
2. Escarp	B. Relief composé d'une ou de plusieurs crêtes.
3. Inlandsis	C. Couche de glace recouvrant la mer.
4. Climat	D. Masse de glace très épaisse et permanente recouvrant les terres polaires.

3 Retenir l'essentiel

Pour vérifier si les éléments essentiels du chapitre sont connus, faites correspondre, sur votre cahier, chaque question (1 à 4) avec la réponse qui lui convient (A à D).

1. Comment les fermiers s'adaptent-ils aux contraintes des climats froids ?	A. Les fermiers pratiquent une agriculture irriguée dans les champs.
2. Comment les fermiers s'adaptent-ils aux contraintes des climats chauds et secs ?	B. Les fermiers pratiquent le pâturage et élèvent le bétail.
3. Comment les fermiers s'adaptent-ils aux contraintes des hautes montagnes ?	C. Les fermiers s'installent sur les terres riches en glace. Ils pratiquent la chasse, la pêche et l'élevage.
4. Comment les fermiers s'adaptent-ils aux contraintes des îles ?	D. Les fermiers créent souvent des terrasses agricoles et développent le tourisme (ski, trekking).

Appliquer

1 Identifier et analyser des paysages à fortes contraintes

Sur votre cahier, indiquez des reliefs dans l'espace.

Lieu 1

Lieu 2

Lieu 3

Lieu 4

- Reproduisez sur l'échelle le relief et le climat.
 - Complétez le tableau en utilisant les expressions suivantes (termes géographiques placés dans les colonnes des faits).
- Localités** : un village au Québec ; un village du Sahara ; un port dans une baie des Antilles ; un village dans l'Himalaya.
- Éléments du paysage** : rizières ; montagnes ; plain ; ruisseau ; vallée ; climat ; fermiers agricoles.
- Contraintes naturelles** : cyclones ; froid ; manque d'oxygène ; pente ; manque de pluie ; aridité ; glace.
- Activités humaines** : agriculture ; tourisme de ski ; pêche ; élevage ; chasse.

Pays	Localités	Éléments du paysage	Contraintes naturelles	Activités humaines
Lieu 1				
Lieu 2				
Lieu 3				
Lieu 4				

Obr. 7: Ukázka z učebnice – dvojstrana určená k opakování a aplikaci získaných vědomostí

Zdroj: Učebnice Histoire-géographie 6e, Hachette, 2009)

- Následující ukázky jsou zaměřené na propojení historické části učebnice a geografické části.
- Lze si všimnout např. jak vypadaly přístavy dříve a v současnosti.
- Jak vypadala a co vozila nákladní loď ve srovnání s kontejnerovou lodí.

Le port de Bordeaux peint par Vernet

Joseph Vernet est un peintre français du XVIIIe siècle. En 1758, suite à une commande royale, il réalise un grand tableau du port de Bordeaux.

> Comment Vernet a-t-il représenté le port de Bordeaux ?

OBJECTIF

Étudier un tableau d'un port du XVIIIe siècle : Bordeaux par Vernet

Socle commun

- 5.1 Avoir des connaissances relevant de la culture artistique : œuvres picturales
- 5.4 Être sensible aux enjeux esthétiques et humains d'une œuvre artistique

1 Joseph Vernet (1714-1789)

C'est dans sa ville natale, à Avignon, que Joseph Vernet est initié à la peinture. Il vit ensuite plus de vingt ans en Italie où il fait une carrière de peintre de paysage et de marine. En 1753, le roi de France, Louis XV, lui commande des tableaux des principaux ports du royaume pour en avoir une représentation exacte. Vernet réalise alors 15 tableaux de ports, de dimensions identiques, entre 1753 et 1765, à partir de croquis qu'il réalise lui-même. Sa réputation devient internationale et il reçoit ensuite des commandes de toute l'Europe.

Biographie

2 FICHE D'IDENTITÉ

Vue de Bordeaux (doc. 3)

- **Titre** : Vue d'une partie du port et de la ville de Bordeaux, prise du côté des Salinières
- **Artiste** : Joseph Vernet (1714-1789)
- **Date** : 1758
- **Nature et technique** : peinture, huile sur toile
- **Genre** : peinture de marine
- **Commanditaire** : commande royale (du roi Louis XV)

- **Dimensions** : L. : 2,63 m x H. : 1,65 m
- **Lieu de conservation actuel** : Musée national de la Marine, Paris.

Histoire de l'œuvre

Il s'agit d'un des deux tableaux de Bordeaux peints par Vernet à la suite de la commande royale de 1753. Ils ont été exposés à Bordeaux même puis à Paris en 1759, où ils ont obtenu à chaque fois un très grand succès.

Vocabulaire des Arts

La peinture de marine : la peinture ayant pour sujet la mer, mais aussi les ports, les rives, les navires.
La peinture de marine apparaît au XVIIe siècle aux Pays-Bas et en Italie. Au XVIIIe siècle, le peintre français Joseph Vernet devient la référence internationale en la matière.

Historická část

Les nouvelles façades du XVIIIe siècle

Une grille clôt la Place royale et sa terrasse inaugurée en 1753

Le faubourg des Chartrons

Les navires marchands, ancrés, attendent la marée

Des barques sillonnent de la rive aux navires

Des embarcations fluviales

Le quai n'est encore qu'une grève

Des bœufs tirent des barriques de vin

La Garonne conduit à l'Atlantique

3 Vue du port de Bordeaux, de Joseph Vernet

ACTIVITÉS

Je présente

- 1 Situez Bordeaux.
- 2 Présentez le tableau de Vernet (date, sujet, dimensions, commanditaire).
- 3 Ce tableau est-il une représentation fidèle de Bordeaux au XVIIIe siècle ? Justifiez la réponse à l'aide du doc. 1.

Je décris et j'explique

- 4 Décrivez le paysage en respectant un ordre (les constructions, les rives et la vie sur les quais, les bateaux sur la Garonne).

- 5 Quels renseignements nous donne cette œuvre sur le commerce de Bordeaux ?

J'étudie la dimension artistique

- 6 Comparez la place prise dans le tableau par les éléments humains et par les éléments naturels. Que privilégie Vernet ?
- 7 Observez le tableau de loin. Quels sont les espaces mis en valeur par la lumière ?

Passerelle des ARTS

Vernet a peint d'autres tableaux de ports.

- Tapez sur un moteur de recherche les mots « Joseph Vernet, une commande royale ». Citez quelques-uns des ports peints par Vernet.

La Place de la Bourse, le Grand théâtre de Bordeaux, la façade des quais datent du XVIIIe siècle et marquent la physionomie actuelle de la ville.

- Tapez « Grand théâtre de Bordeaux » sur un moteur de recherche (Google image...). Décrivez-le.

ÉTUDE DE CAS

Un port géant ouvert sur le monde : Rotterdam

Rotterdam est aujourd'hui le 4e port mondial et le 1er port européen. Sa ZIP est de plus en plus vaste. Elle domine un vaste arrière-pays industrialisé organisé autour du Rhin.

A Comment la ZIP de Rotterdam s'agrandit-elle ?

1 La ZIP de Rotterdam dans le secteur d'Europoort (2008)

D'immenses terre-pleins ont été construits pour accueillir les aménagements du port.

OBJECTIF

Décrire les principaux aménagements d'un port

Socle commun

33 Lire et employer différents langages : textuel - cartés - images

ACTIVITÉS

1 Localisez et situez le port de Rotterdam (pays, mer, fleuve...).

2 Doc. 1 et 2 À partir des documents 1 et 2, recopiez et complétez le tableau suivant :

Aménagements portuaires	Aménagements industriels	Voies de communication

3 Doc. 2 et 3 Dans quel sens le port s'est-il agrandi ? Pourquoi s'est-il étendu et doit-il continuer à le faire ?

4 Doc. 3 et 4 Quel est le nouveau projet du port de Rotterdam ?

5 Doc. 3 Quels problèmes ce projet pose-t-il ? Quelles sont les solutions envisagées ?

6 Décrivez les principaux aménagements du port de Rotterdam en réalisant un croquis. Reproduisez le croquis ci-dessous, complétez sa légende et donnez-lui un titre.

Geografická část

2 L'extension du port de Rotterdam

3 Le futur port sous conditions environnementales

« Mondialisation et concurrence obligent, le port de Rotterdam doit prévoir de nouveaux agrandissements. Avec le projet Maasvlakte II, il s'agit de créer une nouvelle zone d'activités sur environ 1 000 hectares, en relation directe avec les eaux profondes de la mer du Nord [...]»

Cela va affecter de nombreuses espèces animales et végétales présentes sur le site. La création d'une zone protégée est censée amoindrir ces dommages. [...] Les émissions de gaz à effet de serre des camions transitant par Rotterdam seront en revanche plus difficiles à résorber. [...] L'Union européenne demande à ce titre une augmentation du trafic par train ou par bateau le long des côtes.»

Sandrine Dumont à Rotterdam, www.novethic.fr, 11 juillet 2007. © Novethic 2001.

4 Le projet d'agrandissement du port : Maasvlakte II

(image de synthèse, 2010)

1 Zone portuaire existante 2 Quais à conteneurs
3 Industries chimiques. 4 Digues

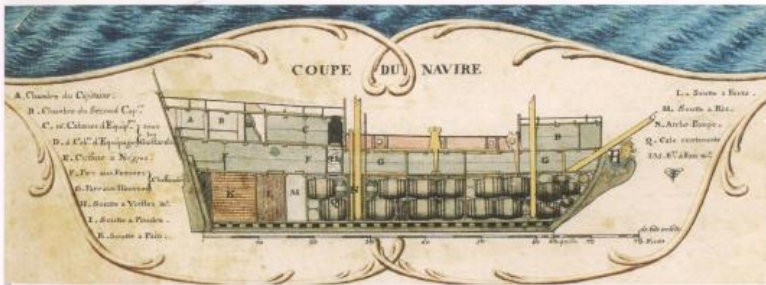
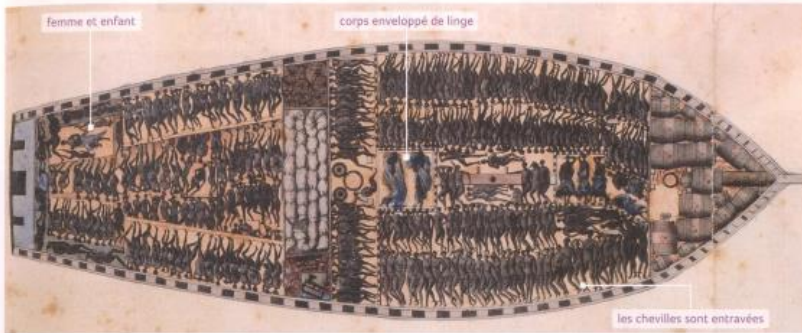
Définition

ZIP (zone industrialo-portuaire) : un espace accueillant des activités industrielles et commerciales en liaison avec le port.

4 Étudier le plan et la coupe d'un navire négrier : le Marie-Séraphique

Siècle commun

33 Lire et employer différents langages : images

DOCUMENT Le Marie-Séraphique

(Aquarelles réalisées à la demande de l'armateur du Marie-Séraphique, navire négrier nantais, vers 1770.)

Les esclaves représentés ont été acquis par le capitaine Gaugy à Loangue (Golfe de Guinée) le 25 août 1769 et débarqués au Cap Français, capitale de la colonie de Saint-Domingue, le 16 décembre. On les voit ici à leur arrivée à Saint-Domingue.

A Chambre du capitaine B Chambre du second C et D Cabines d'équipage F Parc aux femmes G Parc aux hommes H Soute à voiles K Soute à Pain L Soute à fèves M Soute à riz Q Cale à eau.

1. Décrivez le trajet du navire (voir p. 33).
2. Que nous apprend le document sur les esclaves pendant la traversée (situation dans le bateau, répartition, habillement...) ? Pourquoi y a-t-il deux corps enveloppés de linge ?
3. Où sont conservés les vivres ? Quelle est la nourriture des esclaves

B21 Rendez-vous sur le site du musée d'histoire de Nantes www.chateau-nantes.fr, puis Enseignants, puis Dossiers pédagogiques, puis Nantes et la Traite négrière, salles 12-13. Retrouvez et citez quatre objets ou produits échangés contre des esclaves en Afrique par

La mondialisation en chiffres

● Le trafic maritime mondial

Millions de tonnes

Source : CNUCED 2009.

2 La construction d'un navire dans le port de Shanghai

Le port de Shanghai produit, dans ses chantiers navals, des navires vendus aux grandes compagnies

Kap. 13 Největší místa světového obchodu

chapitre

13

Les espaces majeurs de production et d'échanges

> Pourquoi les ports sont-ils les lieux privilégiés des échanges mondiaux ?

1 Le port de Singapour, un espace d'échanges

Le port de Singapour ne cesse d'agrandir les quais accueillant les conteneurs (grandes caisses utilisées pour le transport des marchandises) du monde entier.

Relevez sur la photographie plusieurs indices montrant que le port de Singapour est un espace d'échanges.

La mondialisation en chiffres

● Le trafic maritime mondial

2 La construction d'un navire dans le port de Shanghai

Le port de Shanghai produit, dans ses chantiers navals, des navires vendus aux grandes compagnies maritimes mondiales.

Que font ces hommes dans le port de Shanghai ? Justifiez votre réponse en décrivant la photographie.

ÉTUDE DE CAS

Un port géant ouvert sur le monde : Rotterdam

Rotterdam est aujourd'hui le 4e port mondial et le 1er port européen. Sa ZIP est de plus en plus vaste. Elle domine un vaste arrière-pays industrialisé organisé autour du Rhin.

OBJECTIF

Décrire les principaux aménagements d'un port

Seule commune
 53 Lire et employer différents langages : textes - cartes - images

A Comment la ZIP de Rotterdam s'agrandit-elle ?

1 La ZIP de Rotterdam dans le secteur d'Europoort (2008)
 D'immenses terre-pleins ont été construits pour accueillir les aménagements du port.

ACTIVITÉS

- Localisez et situez le port de Rotterdam (pays, mer, fleuve...).
- Doc. 1 et 2** À partir des documents 1 et 2, recopiez et complétez le tableau suivant :

Aménagements portuaires	Aménagements industriels	Voies de communication
- Doc. 2 et 3** Dans quel sens le port s'est-il agrandi ? Pourquoi s'est-il étendu et doit-il continuer à le faire ?
- Doc. 3 et 4** Quel est le nouveau projet de port de Rotterdam ?
- Doc. 3** Quels problèmes ce projet pose-t-il ? Quelles sont les solutions envisagées ?

- Décrivez les principaux aménagements du port de Rotterdam en réalisant un croquis. Reproduisez le croquis ci-dessous, complétez sa légende et donnez-lui un titre.

2 L'extension du port de Rotterdam

3 Le futur port sous conditions environnementales

« Mondialisation et concurrence obligent, le port de Rotterdam doit prévoir de nouveaux agrandissements. Avec le projet Maasvlakte II, il s'agit de créer une nouvelle zone d'activités sur environ 1 000 hectares, en relation directe avec les eaux profondes de la mer du Nord [...]»

Cela va affecter de nombreuses espèces animales et végétales présentes sur le site. La création d'une zone protégée est censée amoindrir ces dommages. [...] Les émissions de gaz à effet de serre des camions transitant par Rotterdam seront en revanche plus difficiles à résorber. [...] L'Union européenne demande à ce titre une augmentation du trafic par train ou par bateau le long des côtes.»

Sandrine Dumont à Rotterdam, www.novethic.fr, 11 juillet 2007. © Novethic 2001.

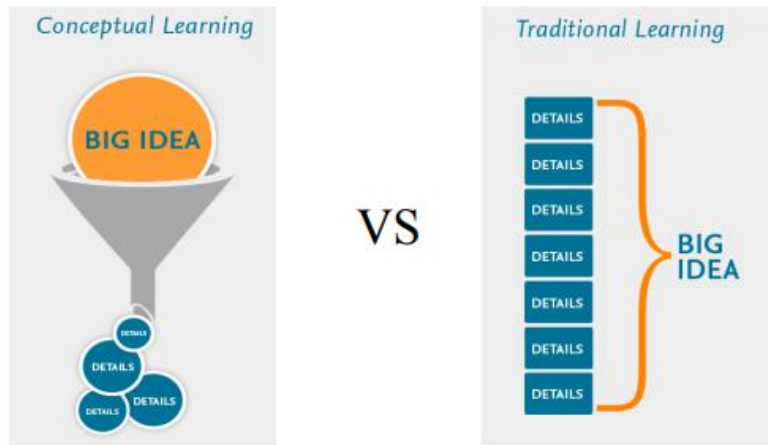
4 Le projet d'agrandissement du port : Maasvlakte II (image de synthèse, 2010)
 1 Zone portuaire existante 2 Quais à conteneurs
 3 Industries chimiques. 4 Digués

Définition

ZIP (zone industrialo-portuaire) : un espace accueillant des activités industrielles et commerciales en liaison avec le port.

- Souhrnně lze konstatovat, že učitelé ve Francii pracují hodně s danými učebnicemi a k obohacení hodiny používají další doplňkové a hlavně aktuální materiály, které si sami připraví.
- Základ je ale kvalitní učebnice, učitel si ji nemusí přizpůsobovat a zejména neaprobovaný učitel tak nadělá „méně škody“. Vzdělanému a iniciativnímu učiteli tato skutečnost „rozváže ruce“ a pokud přemýšlí, pak je schopný výuku obohatit.

Obr. 14: Schéma znázorňující rozdíl mezi konceptuálním učením a tradičním modelem učení

Zdroj: <https://evolve.elsevier.com/education/concept-based-curriculum/conceptual-learning-definition/#>

- **Pro přemýšlivé hlavy**
- **Jaký je rozdíl mezi konceptuálním modelem učení a tradičním modelem učení?**
 - U tradičního modelu postupujeme od faktografických dílčích informací k obecnějšímu závěru. U konceptuálního modelu postupujeme od obecného a k jeho objasnění si potřebujeme nastudovat dílčí detaily, k jeho pochopení. Konceptuální model vychází i ze současného stavu, kdy je hodně lidí ovlivněno novými technologiemi. Od mladšího školního věku jsou schopni pracovat na zadaném problému tak, že si vyhledávají data, ke zdůvodnění, proč např. vybraný region funguje tak, jak funguje...